

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 183. Quinam in specie sint Judices in causa Hæresis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

CAPUT III.

De Judice in causa Hæresis modòque procedendi in ea.

Quest. 182. An & qualiter nullus Laicus, sed solus Ecclesiasticus esse possit Judex in causis fidei?

Resp. Primo: In causis fidei nullus Laicus seu secularis esse potest Judex, neque incidenter neque principaliter, etiam dum est sola questio facti, ita cum communi & hodie dum certà juxta textum clarum *C. ut inquisitionis. §. prohibemus. h. t. in 6. Gloss. ibidem. v. prohibemus. Barbo. ibidem. n. 7. Farin. tract. de Hæres. q. 186. à n. 152. Delben. de immunitate & jurisd. Ecclesiast. c. 16. du. 22. Pich. h. t. n. 126. de Ecclesiasticis enim negotiis (quale est causa fidei) sola potestas Ecclesiastica cognoscit, & judicat, juxta *C. decernimus & C. quanto de judicis. C. si Judex de Sentent. excomm. in 6. cumque Questio facti Hæresis à Questione juris vix separari possit (ut dum v. g. quis obverba & signa externa Hæresis arguitur, necessariò investigandum, an scienter vel ignoranter, an ex joco, simplicitate, vel num serio & ex malitia, an relativè vel ex proprio sensu ea protulerit, & consequenter num pœnas Hæreticis statutas incurrit) judicium & cognitionem ecclesiasticam effugere non poterit. unde**

2. Resp. Secundo: Principes, aliæ Potestates & Judices Sæculares nullatenus de crimine Hæresis cognoscere & judicare, multòque minùs Judicibus de eo tractantibus resistere possunt. Sed solùm requisiti ab iis possunt, ac tenentur sub excommunicatione habere se auxiliariter & executivè, assistendo Episcopis Inquisitoribus, dum hi contra Hæreticos inquirunt & procedunt, pœnantiæ etiam mortis ab iis impositam statim, id est, saltem intra sex dies, juxta rescriptum Innocentii VIII. incipiens; *Dilectus Filius*, ut referunt Farin. Penia, Castrop. mox citandi, sine ulla recusatione & cunctatione exequendo, sed neque differendo sub prætextu, quod debeant priùs videre processum à Judice Ecclesiastico factum, an sit ritè formatus, vel an sententia sit justa, cum nulla ratione præterire possint videre & lustrare processum; quin et, si id petant, debeat Judex Ecclesiasticus negare. Castrop. *ir. 4. d. 8. p. 14. n. 5. Farin. l. c. q. 186. à n. 165. dicens sententiam contrariam communi peritorum consensu & usu explosam & rejectam. arg. cap. inquisitionis. §. utque, de Hæres;* quibus tamen non obstantibus, si Judex Laicus Hæreticum sibi traditum evidenter sine ulla tergiversatione aliòve processùs examine cognoscat innocentem, utpote falsis testibus condemnatum à Judice Ecclesiastico, vel sententiam nulliter, nimirum à Judice incompetente, vel non servato juris ordine latam, poterit ac debet Judex sæcularis ab executione abstinere, eamque differre, secus, si malitia vel nullitas commissa non sit clara & aperta, sed altiore examinae egeat, tunc enim absque dubio tenetur sententiam latam exequi, cum ipse examinare processum, aut prætextu injustæ condemnationis executionem differre non possit, sed neque dictis obstat, quòd minùs potestates sæculares, etiam non requisiti, suspectos de Hæresi, capere & detinere possint, ad hoc, ut

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.

competenti Judici Ecclesiastico tradant. Farin. *l. c. num. 158. Clar. de Hæresi. n. 4. cum hac ratione non intromittant se in judicaturam, neque impediant, sed potiùs debitè juvent ad coercendos & puniendos Hæreticos. Uti nec, quòd statuta & leges ferant, quibus processus contra Hæreticos promoveantur, & pœnæ contra eos à SS. Canonibus statutæ firmentur, quamvis statuta, quibus negotium inquisitionis contra Hæreticos impediatur aut retardetur, condere nequeant.*

Quest. 183. Quinam in specie sint Judices in causa Hæresis?

Resp. Primò: Papam esse supremum in causis fidei cognoscendis, dijudicandis & puniendis Judicem, à quo omnis aliorum Judicum ordinariorum potestas & jurisdictio originatur & dependet, certa fides est. Farin. *cit. q. 186. §. 1. n. 1. Castrop. ir. 4. f. 7. p. 12. §. 1. n. 1. Solusque judicare & dignoscere infallibiliter potest, an dogma aliquod sit Hæreticum, an non, Pich. h. t. n. 123. Legatus verò illius à latere seu Cardinalis, etsi de jure communi sit quoque Judex competens cognitionis in causa hæresis (intellige non quidem, num tale dogma, quòd quis sectatur, sit Hæreticum, sed num sectetur dogma, quòd habetur Hæreticum) possitque illud punire, quia in hoc plenissimè vices Pontificis gerit, ex consuetudine tamen, sine speciali commissione Papæ, vel supremi tribunalis inquisitionis id potest. Farin. *l. c. n. 4. Castrop. Pich. ll. cit.**

2. Resp. Secundo: Episcopus est Judex competens & ordinarius ratione officii sui omnium Hæreticorum suæ diocesis sibi subditorum, sive clericici, sive laici sint. *Clem. 1. h. t. §. propter quod. Host. in C. ad abolendam. h. t. v. singuli Episcopi, Abbates. ibid. n. 3. Jo-And. num. 3. Farin. l. c. n. 1. Azor. p. 1. l. 8. c. 7. q. 2. Castrop. l. c. num. 2. Pich. h. t. n. 124. ex ea ratione, quia propriè spectat ad Episcopum, extirpare Hæreses & arcere lupos ab ovili suo. Respectu tamen exemptorum à jurisdictione sua probabilius est, non esse ordinarium, sed delegatum, ut expressè decisum videtur in *C. ad abolendam. h. t. §. si qui verò*, prout cum Gloss. *ibidem* notant Abb. Farin. Jo-And. aliique communiter & absolute tenent, Farin. *l. c. num. 7. Sanch. tract. de Hæret. c. 8. n. 3. Simanc. Cathol. inst. tit. 25. rub. de Episcopis. n. 6. Decian. tract. crim. l. 5. c. 21. n. 4. & alii*, quos citat & sequitur Castrop. *l. c.* contra Host. *in C. ad abolendam. n. 13.* quia tamen hæc delegatio respectu exemptorum facta jure communi Episcopis, non ratione personæ, sed ratione dignitatis Episcopalis, adeoque & successoribus illorum in ea, ideo æquiparatur jurisdictioni ordinariæ, ut potiùs ordinaria, quam delegata censenda sit, quamvis quòd appellacionem sortiatur naturam jurisdictionis delegatæ, ita ut à sententia Episcopi lata in causa Hæresis in exemptos appellari debeat, non ad Metropolitanum, sed ad Papam delegantem, ita Castrop. *l. c. Pich. num. 124.* Modus verò procedendi, quem in crimine Hæresis observare debet Episcopus, idem est cum eo, quem servant*

N 2

Inqui-

Inquisitores, juxta *C. per hoc*, §. *fn. h. t. in 6*, Idque, five ordinaria, five delegata Episcopi potestate procedant. *Farin. l. c. Castrop. num. 3.* & quantum quidem de rigore juris est, non sine consensu capituli, secus, attenda consuetudine, *Farin. l. c. n. 14.* §. 15. *Castrop. l. c. de cetero.* Vicarius Generalis Episcopi in causis Hæresis cognoscendi & judicandi caret potestate, nisi ad id speciale habeat mandatum à suo Episcopo, saltem sub clausula generali, v. g. hac: *Committimus & concedimus tibi omnia, qua nos possumus, etiam illa, qua speciale nostrum mandatum requirunt.* *Imol. in Clem. 1. h. t. n. 19.* *Farin. n. 13.* *Pirh. h. t. n. 24. in fine.*

3. Resp. Tertio: Capitulum quoque Sede vacante, intelligendo hic nomine Sedis vacantis non solum, quando Sedes absolute vacat, seu nullus existit Episcopus, sed quando Diœcesis ab Episcopo gubernari nequit, eo quod is sit captivus vel provisus de Episcopatu, non administraret ob non expeditas literas confirmationis, ut cum *Gloss. in cit. Clem. 1. v. vacante.* *Decian. l. c. n. 13.* *Farin. l. c. q. 179.* *Castrop. l. c. n. 5.* est Judex Ordinarius in causis Hæresis; quia tota Jurisdictio ordinaria Episcopatus penes illud resideat, constat ex *cap. ad abolendam. h. t. Gloss. ibid. v. Clerici.* & *Abb. num. 4.* *Farin. n. 177.* *Simanc. Castrop. Pirh. ll. cit.* Non tamen est Judex Ordinarius, neque etiam delegatus in exemptos, quia non succedit Episcopo in iis, quæ Episcopo competunt solo jure delegato: ita probabilius in *cit. C. ad abolendam.* *Abb. num. 17.* *Anchor. num. 10.* *Card. & alii, item Farin. n. 182.* *Castrop. n. 6.* *Pirh. num. 125.* *Decian. num. 14.* contra *Socin. in idem c. num. 44.* & alios, quorum sententiam satis quoque probabilem dicit *Castrop.* exercere autem Jurisdictionem suam ordinariam circa non exemptos debet Capitulum Sede vacante, non per se ipsum, sed per Vicarium suum, *arg. cit. Clem. 1. §. propter.* de *Vitalin. ibidem num. 48.* §. 50. *Farin. l. c. q. 86.* *num. 180.* *Castrop. num. 7.* Ne alias causa non ita brevi tempore decidi possent & servari secretum. An autem Vicarius Capituli ab eo ad exercendam illius Jurisdictionem ordinariam generaliter deputatum, egeat in causis Hæresis speciali commissione capituli, cum sit causa ardua & gravis, non ita certum. Afirmare id ipsum videtur *Castrop. l. c.* dum inquit: *Modus, quem servat capitulum in exercenda hac Jurisdictione in causis Hæreticibus, non est per se, sed per Vicarium ad id specialiter deputatum.*

4. Resp. Quarto: Posse quoque Prælatos quosdam Jurisdictionem quasi Episcopalem habentes esse Judices Ordinarios in causis fidei, cum *Molin. de just. tract. 5. d. 28. num. 11.* tradit *Castrop. n. 6. in fine.* Et in genere ex præscripta consuetudine posse Prælatos regulares in Germania suos subditos in causa Hæresis judicare, & pœnis juris afficere, dum regulares Apostata Hæresim amplexi revertuntur aut capiuntur citra intraventum Episcoporum, testatur *Reiffenst. h. t. n. 438.*

Quest. 184. Inquisitores fidei an, unde & qualiter, in quibus causis, & respectu quorum, & an vices suas committere possunt alii & adungere alios in consilium, sint Judices?

1. Resp. Primo: Dum tempore *Innocent. III.* Albigensium potissimum errores, hæresesque alia multum ingravescerent & grassarentur, neque ad eas opprimendas & extirpandas labor & vi-

gilantia specialiter ad hoc ab eodem Pontifice ex ordine potissimum Cisterciensium delectorum Abbatum scientia & virtute insignium necdum sufficere videretur, Dominicus Ordinis Prædicatorum Fundator pro suo erga Hæreses odio & fidei Catholica zelo ab eodem Pontifice obtinuit, ut contra quoscunque de Hæresi suspectos singularis fieret inquisitio, instituereturque processus judiciarius, in quo judicialiter confessi vel convicti gravissimè punirentur, unde initium sumit *S. Inquisitionis* officium contra Hæreticam pravitatem, in quo *S. Dominicus* primus constitutus Inquisitor generalis, & post illum alii ejusdem Ordinis Alunni, quibus dein substituti & subordinati fuere alii Inquisitores inferiores & locales in diversis provinciis & Diœcesibus, præsertim Italiae & Hispaniæ, ita ut ibidem in singulis ferè diœcesibus adsit officium *S. Inquisitionis*, & Inquisitores contra Hæreticam pravitatem, qui hodie sunt *S. Congregationi Cardinalium universalis Inquisitionis*, vel *S. Officii*, subjeçti, quam, dum Papa cerneret invalescere noviter Hæreses Lutheranam & Calvinisticam, ad officium *S. Inquisitionis* ubique majori cum fructu & exactius exercendam instituit anno 1542. de qua vide *Card. de Luca in Relat. Curie Rom. discursu 14. à n. 2.*

2. Resp. Secundo: Inquisitores omnes tam inferiores & locales quam generalis & supremus sunt veri Judices Hæreticorum in suo districtu, provincia aut diœcesi, ut habet communis & certa *arg. C. ut officium. h. t. in 6.* eorum quoque munus præstant Episcopi in Provinciis, in quibus Inquisitores Apostolici speciali Authoritate Rom. Pontificis non sunt constituti, ut in Gallia, Germania, Polonia, ut notat *Azor. p. 1. l. 8. c. 18. §. 2.* *Pirh.*

3. Resp. Tertio: Inquisitorum potestas & Jurisdictio non est ordinaria, sed delegata à Sede Apostolica, pro ut dicitur *c. 20. h. t. in 6. Officium Inquisitionis Hæreticae pravitatis à Sede Apostolica commissum. ibidem.* *Franc. Sylv. v. Hæresis. 2. q. 1.* *Azor. l. c. Farin. de Hæresi. q. 186. n. 39.* *Eymet. p. 3. director. quest. 4. comm. § 3.* *Scacc. de Judic. c. 67. n. 5.* *Molin. de just. tr. 5. d. 28. n. 4.* *Castrop. tract. 4. d. 7. p. 12. § 2. n. 2.* *Pirh. h. t. n. 130.* Quia, esto deputatus sit ad universitatem personarum, non tamen est constitutus ad universitatem causarum (quod requiritur, ut quis sit & dicatur Judex Ordinarius, sed tantum ad unam speciem causarum, nempe fidei, & quæ illi connexa sunt, non est nisi Judex delegatus. His tamen non obstantibus gaudent multis Privilegiis Jurisdictionis Ordinariæ; dum v. g. vices suas committere possunt aliis officium illorum non expiret in vita illius, qui eos deputavit. Propter quod agit *Castrop.* Officium Inquisitionis habere perfectiones jurisdictionis delegatæ & ordinariæ, sublatis utriusque imperfectionibus. Porro licet Inquisitores non semper à Sede Apostolica immediate eligantur & constituantur, sed etiam ab aliis ad id auctoritatem à Sede Apostolica habentibus, v. g. à Cardinalibus *S. Congregationis*, *S. Officii Inquisitionis*, Generalibus & Provincialibus Ordinum, qualiter hoc Privilegium eligendi & constituendi aliquos ex suis Ordinibus Inquisitores impetrarunt Dominici & Franciscani à tempore *Innoc. IV.* & *Clem. IV.* vel à generali Inquisitore, semper tamen censi debent delegati Sedis, & ab ea habere immediate auctoritatem, ita ut non sint subdelegati Sedis Apostolicæ, & quamvis tales particulares Inquisitores à generali Inquisitore dependant, non tamen sint illius subdelegati. Ita *Molin.*